

DE KOR

MAANDORGAAN VAN

BIOLOGIA MARITIMA

Nederlandse Vereniging van
Zee-aquariumliefhebbers.

(Opgericht: 12 November 1939)

Jaargang no. 12, nr. 5, Mei 1962

REDACTIE: H.A.v. Vlimmeren Jr.

Ridder van Doorne Jr.

Balistraat 96

DEN HAAG

Telefoon: 63.97.21/98.60.17

Contributie inclusief abonnement

op DE KOR f 7,50 per jaar

Rek. no. 27.83.96 t.n.v. Mevrouw

van Vlimmeren-Schippers te

Den Haag.

Vaste Medewerkers:

E.L. Hoog : Veldwerk en techn.
verzorging

V. Hinners : Expeditie

IN DIT NUMMER o.a.

Hij bezochten voor U

Ostende 66

Over Zuurstof en transportbunnen 67

Langexcursie op Oosterschelde 76

Boekbesprekingen 80

VAN DE REDACTIE

In de eerste plaats onze excuses voor de vorige Kor. Een groot aantal leden heeft dat nummer zonder omslag ontvangen. De oorzaak daarvan was dat de tekst van de advertenties nog niet geheel binnen was, zodat de omslag niet kon worden gedrukt. We stonden voor de keuze U nog een maand te laten wachten of een Kor zonder omslag te zenden. We menen er goed aan te hebben gedaan om het laatste te kiezen.

Er zijn een aantal onderwerpen waar we als redactie steeds weer op terug moeten komen, nl. verzoeken om kopij, aansporing tot het aanbrengen van nieuwe leden en de jaarlijkse aansporing tot het schrijven van een kort berichtje over Uw zee-belevenissen tijdens de vakantie.

Het begint weer zomer te worden dus het laatstgenoemde onderwerp is weer aan de beurt. Nu nemen we niet aan dat alle leden hun gehele vakantie gaan besteden aan excursies maar U zult deze tijd van het jaar toch wel meer beleven dan anders. Misschien ontdekt U nieuwe vindplaatsen die voor ons allen van belang kunnen zijn, of U brengt een bezoek aan een aquarium dat nog niet in de rubriek "Wij bezochten voor U" is besproken. Enfin, er zijn voor U mogelijkheden genoeg om een bijdrage voor de Kor te leveren. Het Pinksterkamp 1962 staat nu voor de deur. Er is een record aantal aanmeldingen binnengekomen, en we verheugen ons er derhalve op dat we velen van U weer eens een keer kunnen ontmoeten. Als het weer een beetje meezit wordt het een zwarte dag voor de dieren in Zeeland, want velen zullen hun vrijheid kwijtraken en verhuizen naar bakken die over het gehele land zijn verspreid. Het programma voor beide avonden ziet er aantrekkelijk uit en we weten dat voor en na die programma's de zaal weer zal gonzen van de vele geanimeerde gesprekken, waar we allemaal zoveel van kunnen opsteken.

Als U deze kans op contact met Uw medeleden heeft gemist, raden wij U aan reeds thans de 6e October te reserveren want dan zal waarschijnlijk het BM Congres plaatsvinden. De Heer Hoog die voor de organisatie zorgt zal U binnenkort hierover meer vertellen.

VL)RvD

Wy bezochten voor U

ZEE-AQUARIUM OSTENDE

Op het H.H. Petrus en Paulusplein, even achter de grootste boulevard van Ostende (Belgie) is het Zee-aquarium gelegen. Nadat we in de kleine hal enkele franks aan de kassier hebben betaald gaan we de eigenlijke expositieruimte binnen. In het midden staan diverse attributen opgesteld zoals scheepstuig, oude (scheeps)kanonnen enz. Aan de rechterkant bevinden zich enkele vitrines waarin diverse opgezetten en geprepareerde dieren van het strand en uit de zee te zien zijn. In de eerste en tweede bevinden zich verschillende soorten vogels, o.a. de kleine alk, het waterhoen, papagaaiduiker, de zomertaling, kuif- en toppereend enz. De derde vitrine bevat versteende kaarsen, (uit zee opgevist) kruiken, aardewerk en vaatwerk uit het ijzeren en Gallo-Romeinse tijdperk. In de vierde zien we div. schelpen, bv. een mesheft, fuikhoren, wulk, alikruik ganzevoetje etc. Enige opgeviste schedels, de kaak van een olifant, de maaltanden van een mammoet zijn wel de belangrijkste dingen uit de volgende vitrine, terwijl de volgende een aantal krabben en enige koralen te zien geeft. Een uitstalling van oude zeekaarten, kompassen en sextanten en ruimte met vogels w.o. de aalscholver, mantelmeeuw, stormvogel, Jan van Gent sluiten de rij.

Aan de linkerkant bevinden zich de aquaria, 13 stuks, elk van ca. 200 x 125 x 60 cm, alle ingebouwd. De vermelding van de levende have in de bakken kan erg kort zijn. Vier aquaria waren leeg en in de overige waren slechts te zien: Zeepaling, Pijlstaartrog, Poon, Heremietkreeft, verschillende platvissen (Schol, bot en tong) en een aantal jonge hondshaaien. De bodem van elk aquarium was bedekt met grote kiezelstenen en stukken bazalt en hieruit bestond de gehele 'inrichting' van de aquariums, zodat alles er nogal kaal uitzag. In een dergelijk aquarium zouden we toch zeker diverse soorten anemonen mogen verwachten, maar deze ontbreken geheel, alsmede de wieren die een zeeaquarium zo'n prachtige aanblik kunnen geven. Mocht U ooit eens in de buurt zijn ga dan eens kijken, maar maak er zeker geen speciale reis voor.

J. Bos /R'dam

Transport van dieren met behulp van zuurstof is in De Kor al dikwijls genoemd, maar nog nooit duidelijk besproken. Met het oog op het komende seizoen daarom enkele aanwijzingen.

Plastic zakken met zuurstof vullen.

Voor de 'niet stekelige' dieren (en wieren) maken we gebruik van plastic (polyethyleen) zakjes en zakken. U kunt ze bij de drogist en bij plastic-handelaren kopen, en ook wel bij winkels in huishoudelijke of kampeer-artikelen. Let u er op, dat de las onderaan stevig is! Neemt U bovendien drie maal zo veel mee als u denkt nodig te hebben. Er zijn er altijd bij die stuk zijn of gaan, en uw excursievrienden hebben soms te weinig bij zich.

Het zuurstof-bommetje is enige malen voor f 15,-- in DE Kor aangeboden. De nieuwprijs is f 60,--. Om de zuurstof er beheerst uit te laten stromen is een echt(en duur) reduceerventiel natuurlijk zeer goed, maar zo'n ding betekent extra gewicht en ruimte, naast de kosten. Er is een eenvoudiger oplossing. Daarvoor scharrelt U een messing afsluitdop op, die op het cylindertje past. Daarin boort U een gaatje van $\frac{1}{2}$ mm diameter en u soldeert er een kort koperen busje op (Zie fig. 1) Op het koperen busje schuift u een meter plastic of rubberen slang. Tenslotte heeft u wat dun paktouw nodig en dozen, kisten of bussen, waarin u de gevulde zakken kunt zetten. We gaan nu te werk zoals ik in fig. 2 a-d schematisch heb aangegeven.

We doen weinig vers water in de zak en daarin de visjes. (In een flinke boterhamzak kunnen by. 3 volwassen botervissen het een dag uithouden). Daarna steken we de zuurstofslang in de zak tot in het water. Vlak boven het water knijpen we de zak dicht om de slang en zo naar boven strijkend drukken we de lucht er uit. Bovenaan leggen we een touwtje in een enkele knoop er om heen, en dat trekken we behoorlijk aan, zó dat we de slang nog net heen en weer kunnen schuiven. We laten nu een helper voorzichtig de zuurstoffles open draaien. U kunt dit ook

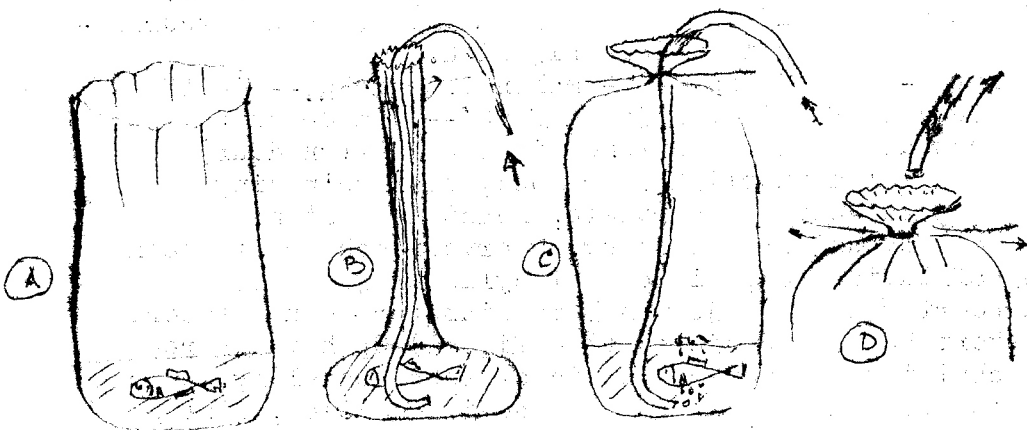
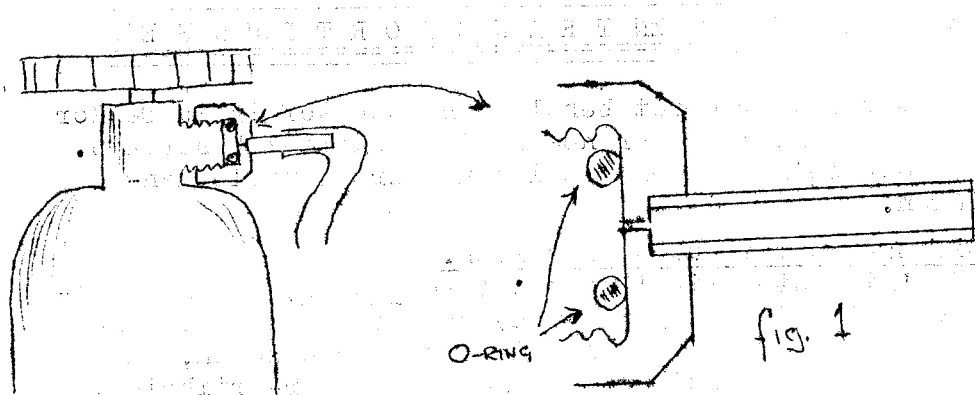
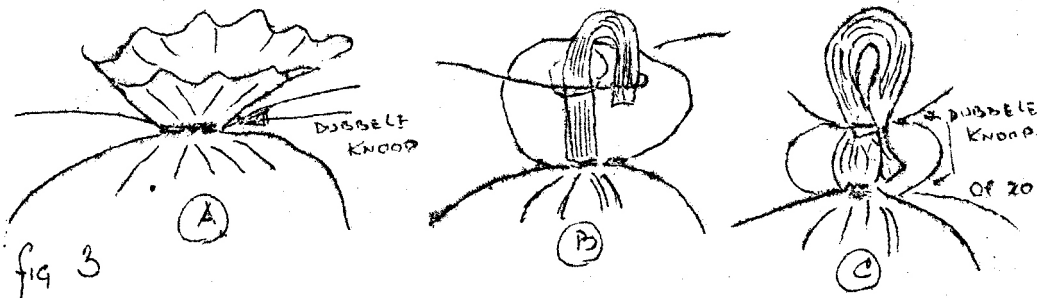

fig 2

alleén, als u straks het slangetje met uw tanden uit het zakje trekt. (Zorg dat U geen sigaret in Uw mond heeft dat is levensgevaarlijk! Explosiegevaar. Red.) Het zakje wordt nu opgeblazen met zuurstof-gas, tot het stijf bol staat. Dan trekt u de knoop goed aan, terwijl u het slangetje uit het zakje trekt. U draait de cylinder dicht en bindt de zak af als aangegeven in fig. 3 a t/m c. De zak moet nu als een ballon blijven staan en als u er met de vinger in duwt, moet u weerstand ondervinden.

Er mag ook geen water uit lekken. Voor alle zekerheid zetten we hem in een tweede plastic zak, en het geheel in een 'vat, kist of krat'.

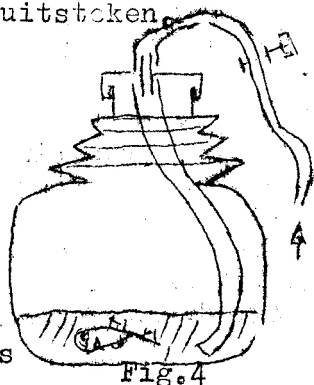
Zo lang de zak vervoerd wordt, is hij voldoende in beweging, om een voortdurende zuurstof-toevoer in het water te waarborgen. Moet de zak echter enige tijd stil staan, wat niet is aan te bevelen, dan kunt u hem het beste op z'n kant leggen. U maakt daardoor het zuurstof-water-uitwisselingsoppervlak veel groter, en dat is nodig, want de zuurstof-toevoers moet onder deze omstandigheden practisch geheel door diffusie plaats vinden.

Gebruik weinig water, en wel om de volgende redenen:

- 1) U verkort de diffusie-afstand voor de zuurstof
- 2) U kunt meer zuurstof in de zak doen. Zuurstofgebrek is veel erger dan een teveel aan koolzuur of zuur water. Een koolzuur-overschot kan alleen goed verdragen worden als rijkelijk zuurstof aanwezig is.
- 3) De zak is lichter in gewicht en scheurt niet zo snel. De rugvin van de vissen mag boven water uitsteken.

Harmonica-zakken (Vouwbunnen).

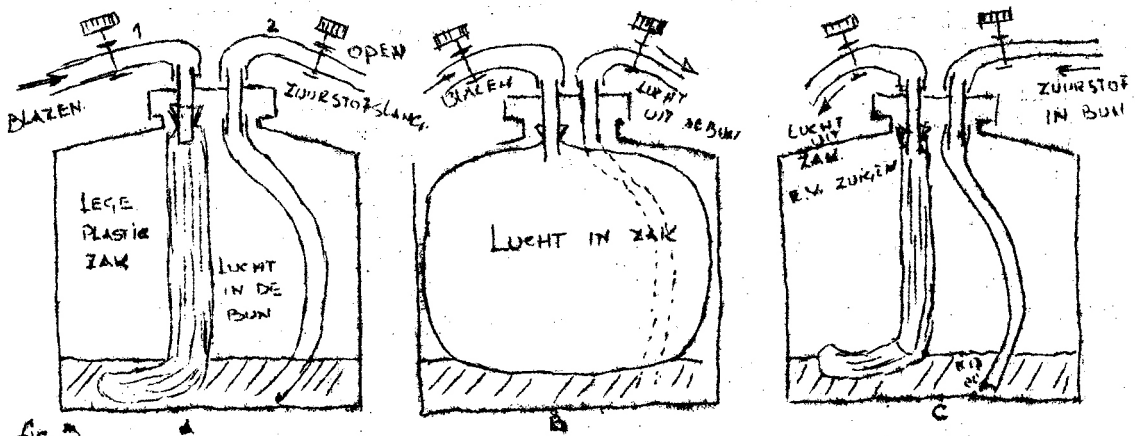
Deze zijn tegenwoordig in kanpeerwinkels te koop (zie fig.4) Zij zijn van steviger materiaal gemaakt dan de boterhamzakjes en toch samendrukbaar. Het is dus verder geen probleem om ze met zuurstof te vullen, als u een buisje door het deksel monteert. Hun opening is echter wat klein, vooral bij de kleine maten. Tegen zwakke stekels lijken ze wel bestand.

Bunnen, flessen en deksel- emmers met zuurstof vullen.

Hun onsamendrukbaarheid speelt ons parten bij het vullen met zuurstof. Ik geloof echter er nu iets op gevonden te hebben. We gaan er van uit, dat u de bun redelijk gasdicht afsluiten kunt. Absoluut gasdicht is wel mooi maar niet strikt nodig. Want stel eens dat er in uw bun zuivere zuurstof zit, en dat er nog enkele kleine piepgaatjes in de afsluiting zijn gebleven. Het duurt dan toch nog dagen, voordat zoveel zuurstof door de gaatjes naar buiten is gediffundeerd en zoveel stikstof naar binnen, dat er weer normaal lucht in de bun boven het water staat.

Hoe krijgen we nu zuiver zuurstofgas in zo'n bun? Tot nu toe bliezen we enige tijd met half gesloten deksel zuurstof door, en hoopten er dan maar het beste van. Om op deze manier echter werkelijk zuivere zuurstof in de bun te brengen moet je minutenlang doorblazen. Dat kost teveel zuurstof en ik wil daarom een andere methode voorstellen. Het principe van de plastic zak wordt gehandhaafd, eers de lucht er uit, dan de zuurstof er in. Kijkt u maar eens naar fig. 5 a t/m c.

We nemen b.v. een grote plastic bun met schroefdeksel. Met een zacht rubberen ring zorgen we voor een goede afsluiting. Door het deksel monteren we twee buisjes. Aan de buisjes zitten buiten de bun slangetjes met klemkraantjes. In de bun zit aan het ene buisje een slangetje, dat tot diep in het water reikt. Aan het andere buisje is een plastic zak of speelgoedballon gebonden, die zó groot is, dat hij de

hele ruimte in de bun vult, als hij is opgeblazen. We blazen hem dan met de mond op, en houden hem bol, terwijl we aan het andere slangetje de zuurstof aansluiten. Daarmee blazen we dan de bun weer vol en desnoods helpen we de zak met inkrimpen, door met de mond weer te zuigen. Bij een echt ballonnetje hoeft dat niet eens. We doen tenslotte beide slangetjes dicht met de klemkraantjes en klaar is Kees! Als U zwemmende dieren vervoert, moet u er op de een of andere manier voor zorgen, dat het nooit al te donker wordt IN de bun. De vissen zwemmen zich dan kapot. Proeven in de USA hebben uitgewezen, dat de sterfte door beschadiging in verlichte bunnen veel geringer was dan in donkere transport-tanks.

Als u zee-egels en zeesterren vervoert, moet U ze eigenlijk met water en al uit hun element tillen, en ze in ieder geval eerst even ruggelings in het transportwater houden, zodat luchtbelletjes uit de mondopening kunnen ontsnappen. Hetzelfde geldt voor krabben en kreeften. Heremieten moeten met de schelp-opening naar boven in het water geplaatst worden en u moet door heen en weer bewegen onder water de lucht uit de schelp laten ontsnappen. Al deze dieren hebben verder een onwrikbaar houvast nodig tijdens het transport. U zou daarvoor bv. een plastic lekrekje klem kunnen zetten in de bun.

Vult u de bun pas op het laatste nippertje met vers zeewater. Het water waarin u de gevangen dieren zo lang bewaard hebt, tijdens het vangen of langer, is snel vervuild!

De juiste kleur van transportbunnen.

De dieren die we vangen doen we meestal in een klein bunnetje, een plastic zak of emmer. De kleine hoeveelheid water in dit bunnetje wordt dikwijls zonder genade door de zon beschenen en is dan zeer snel heet. Een witte plastic emmer mag zo op het oog weinig licht doorlaten, maar hij laat vooral de warmtestraling van de zon uitstekend door. Het water slokt deze straling gretig op en wordt lekker lauw. We zien onze garnalen wel eens rose worden in zo'n emmer.

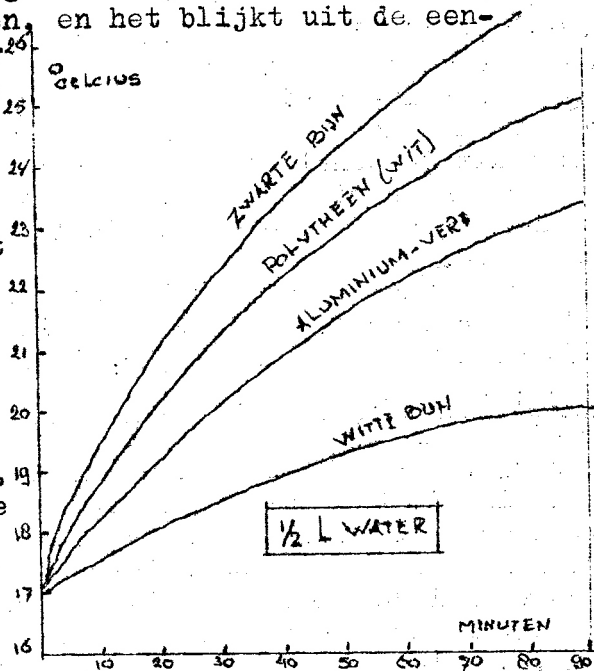
Naast alle ellende die de gevangen dieren moeten doormaken, komt daar dus nog een temperatuurschok van koud naar heet bij, die hun zuurstofbehoefte verveelvoudigt en hen bepaald geen goed doet. Het is dus belangrijk het water in de bun

zo goed mogelijk te beschermen tegen een temperatuursverhoging

Behalve door boven genoemde oorzaak wordt het water in de bun ook nog op een andere manier warmer. Deze tweede oorzaak wordt nogal eens over het hoofd gezien: geleiding door contact met hete voorwerpen, b.v. de gloeiend hete stenen van een pier.

Tegen verwarming door de zon kunnen we het volgende doen. Zet in de eerste plaats de bun zoveel mogelijk in de schaduw en in de wind, en let er goed op dat hij daarin blijft. Schaduw is echter niet altijd bij de hand. Verf daarom de bun aan de buitenkant WIT. Spierwit! Glanzend wit! Voor de bescherming tegen zonnestraling is een goede witte verf beter dan de bekende aluminiumverf. Dit blijkt uit de research die men tegenwoordig verricht op het gebied van de warmtewerende verven, en het blijkt uit de eenvoudige proefjes die ik er

zelf eens aan heb gewaagd. Drie evengrote blikken en een dito plastic bunnetje werden nauwkeurig met de zelfde hoeveelheid water gevuld, en in de zon gezet. Eén van de blikken was glanzend zwart geverfd, één glanzend wit en het derde was met aluminium verf behandeld. Zij stonden op enige afstand van elkaar op een lange plank. In het graffiekje ziet u de temperatuursstijging van telkens een halve liter zeewater in de drie blikken en het plastic bunnetje. Het blijkt dat de

veel gebruikte zwart geteerde bunnen het beste vergeleken kunnen worden met snelkokers, en dat in de goed wit geverfde bunnen het water het koelst blijft. Tegen warmte opname door contact met hete stenen e.d. kunnen we ook iets doen. In de eerste plaats kunnen we

de bun kleine pootjes geven, liefst niet van metaal. In de tweede plaats zal het voordelig zijn de bun uit te voeren als een soort hooikist, of, zo u wilt, als een moderne kampeer-ijsbox. Dus een binnen-en buitenbun waartussen isolatiemateriaal. In de binnenbun kunnen het water of de plastic zakken. Als u de binnenkant van de binnenbun ook wit verft, kunt u veel beter zien, wat er aan beesten in zit, dan wanneer hij zwart is.

Goede witte, zeewater-bestendige verven zijn Iccsit en vooral Starit van de H.I.M. in Haarlem. Het Starit droogt sneller en geeft hardere lagen. (Voor wie het nog niet wist: deze verven verdragen zich niet met Bucarid stopverf.)

Als isolatie-materiaal kunt u gebruiken (met toenemende isolerende werking): slakkenwol, glaswol, vermiculite, en styrofoam of schuimstyreen (Tempex). De laatste wordt verkocht in de vorm van witte platen. Het is verreweg de beste isolator, het lichtst in gewicht, mechanisch het sterkst, maar tevens het duurste. Vermiculite is een mica afval-product en bestaat uit korreltjes. Het is makkelijk te hanteren, mits u de te vullen ruimte stofdicht maakt.

Uit de grafiek blijkt nog iets. U begrijpt wel, dat de temperatuur van het water niet tot in het oneindige kan stijgen, maar slechts tot een temperatuur, waarbij de warmteafgifte aan de omgeving even groot is als de warmteopname door de zonnestraling. De curve in het grafiekje loopt dan horizontaal. U ziet dat in dit proefje het horizontaal lopen van de temperatuurlijn praktisch bereikt is bij het wit geverfde blik. De temperatuur van het water in dat blik zal dus niet veel meer stijgen boven de 20°C. De temperatuur in de andere blikken zal nog verder stijgen. Een grote hoeveelheid water is minder snel op te warmen, dan een kleine hoeveelheid. Daarvan uitgaande zou men dus in het voorlopige bunnetje, waarin men de vangst stopt, zo veel mogelijk water moeten doen. In de engelse zee-aquariumliteratuur beveelt men echter juist het tegenovergestelde aan: nl. zo weinig water in het ~~em~~ertje, dat de vissen er nauwelijks door bedekt zijn. Men doet dit, om de diffusieweg voor de zuurstof te verkorten. Ik sprak daar al over in verband met de plastic

zakken. Maar, als we deze uitstekende methode willen volgen, moeten wij er meer dan ooit op letten, dat dat kleine beetje water niet in een oogwenk heet wordt!

H. Compaan - Den Haag.

NASCHRIFT

In het Oost.Duitse tijdschrift "Aquarien und Terrarien" stond in Jan. 1962 nog een kort artikeltje over het zelfde onderwerp, van de hand van Dr. G. Lányi uit Budapest. Deze wijst eveneens op de noodzaak van het voorkomen van temperatuur-schokken. Hij verpakt zijn transport-flessen in kisten met glaswol of poetskatoen en hij gebruikt zelfs wel grote thermosflessen. Dat is niet overbodig voor vissen die bij een snelle temperatuurs-verandering van meer dan 3°C sterven!

Verder gebruikt hij wat meer water t.o.v. zuurstof in zijn bunnen. Hij geeft het

hiernaast afgedrukte tabel- letje, waarbij is aangenomen, dat het water in beweging is, en een groot contact- oppervlak met de zuurstof heeft. Het betreft hier zoetwatervissen, en voor zeevis liggen de getallen waarschijnlijk minder gunstig	lengte van de vis in cm.	hoeveelh. water nodig voor één vis.
De amerikaanse Fish en Wildlife Service, gebruikt voor zijn forel transport, waarbij wordt doorgelucht, de norm: 100 gram vis per	1,5	0,05
	3	0,10
	5	0,20
	7	0,30
	10	0,50
	15	0,75
	20	1,50
	25	2,50
	30	4,00

liter. Men stelde daar ook vast, dat vissen nog 3 weken na hun transport aan de gevolgen er van kunnen bezwijken. Dr. Lányi geeft verder nog een methode om flessen met zuurstof te vullen. De fles wordt gevuld en wel op z'n kop in een teil water gehouden, met de rand onder water. Het zal u bekend zijn, dat het water er dan niet uit loopt. De zuurstof-slang wordt er dan onder gouden, en men laat er zoveel zuurstof in lopen als men maar wil, Hoe hij er daarna de vis in stopt vertelt hij niet.

Tenslotte voegt hij voor VIS-transport nog toe: 3 druppels van een 2%-ige methyleenblauw-oplossing (in water) per 5 liter transportwater. Dit om infectie en ziekte tijdens het transport tegen te gaan. Men kan met de zelfde dosering een 1%-ige "Trypaflavine-oplossing" gebruiken.

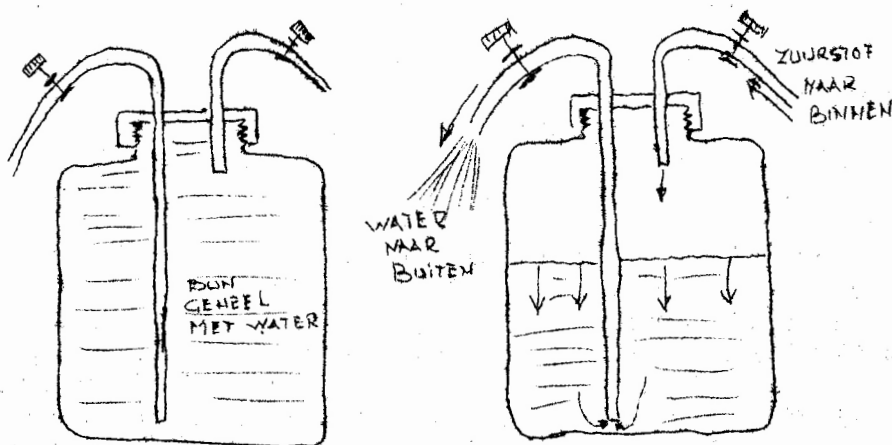
Er zijn nog veel meer foefjes voor dier-transport. Men kan vissen bv. verdoven, waardoor zij met veel meer tegelijk in een bun kunnen. Men kan Norit, kalk of streptomycine toevoegen, en ook buffers om de pH op peil te houden, zoals bv. de bekende Tris-buffer. Persoonlijk ben ik echter van mening dat we daar eerst nog meer van moeten weten.

H. Compaan - Den Haag.

Tijdens het uittikken van dit artikel kwam de auteur van dit artikel aandragen met nog een aanvulling die we hieronder gaarne plaatsen.

Een vereenvoudiging van het vullen van de bun door middel van een plastic zak is wel de volgende:

De bun met twee slangetjes in de deksel wordt geheel met water gevuld. Nu wordt zuurstof ingeblazen door het korte slangetje (zie tekening) De zuurstof-druk zal nu het water uit de bun duwen. U kunt het water-niveau net zo laag brengen als u verkiest.

Het water dat uit de bun geduwd wordt kunt u als u dat wilt,

meteen opvangen in een andere. Slechts de laatste keer houdt U wat water over. Dat laatste water kunt U gebruiken voor het vullen van plastic zakjes.

Plastic bunnen met schroefdeksel enz. kunt U krijgen bij Industrie en Handelonderneming Emergo te Landsmeer (Tel. 02908-751) Zij hebben uitgebreide geïllustreerde prijslijsten.

Voor de doorvoering zoudt u gebruik kunnen maken van de polyamide slangnippels van het Techn. Bur. West, Weteringplein 21, Den Haag.

H. Compaan - Den Haag

V E R S L A G T W E E D A A G S E V A N G E X C U R S I E
OP DE OOSTERSCHELDE VOOR YERSEKE.

=====

Tijdens mijn vakantie was de bevolking van mijn aquarium dusdanig geslonken, dat ik besloot een vangexcursie naar Zeeland te ondernemen.

Nadat ik de bromfiets bepakt had ben ik Donderdag op weg gegaan. Vrijdagmorgen om 4.15 zou ik met een keervantvisser meegaan, maar toen ik om 3.55 bij de haven was voer hij net uit. Maar daarover niet getreurd, want om 6 uur kon ik met de vangboot van een oesterkwekerij mee.

Het was mooi weer met zo nu en dan mistbanken, maar de tocht naar het perceel verliep voorspoedig.

Daar aangekomen maakte men zich gereed voor de eerste trek. Het perceel lag ongeveer tegenover Yerseke in de Oosterschelde. Nadat de netten waren uitgeworpen wachtte ik met ongeduld wat de vangst zou worden. Het was nog een betrekkelijk jong perceel, zodat de verwachtingen niet erg groot waren. Het risico van gekneusde dieren is bij deze visserij vrij groot, omdat de netten met oesters eerst flink naast de boot in het water geschud worden, om een groot gedeelte van zand en modder kwijt te raken. Toch blijft nog veel leven, dat met succes thuisgebracht kan worden. Nadat men een flinke trek met de netten had getrokken (aan elke kant van de boot twee netten), werden ze na het spoel- en schudproces binnenboord gehaald en uitgeschud.

Ik als de kippen er bij. De vangst viel nogal mee.

Met deze en volgende trekken maakte ik de volgende dieren buit: 15 zeeëgels, 3 wulken, 9 heremietkreeften, 3 zwemkrabben, stukken broodspans met brokkelsterren in de mooiste kleurencombinaties, 4 oesterschelpen met vrij grote zakpijpen, waarvan er één mooi oranje-rood gekleurd was, diverse zeesterren in allerlei grootte. Die hadden door het schudden veel te lijden gehad.

De grootste verrassing was een inktvis, een Zeekat van + 10 cm lengte. Deze zal tijdens het schudden wel bovenop de oesters gelegen hebben, anders had hij het niet overleefd. Toen ik hem in een emmer met water losliet stootte hij met een inktwolk uit, zodat het water meteen pikzwart was. Ik heb het gelijk maar ververst. Hierna heb ik het dier in een plasticzak met water en zuurstof gezet, waarin ik het nog twee dagen in leven heb gehouden, eer ik thuis was. Behalve nog enkele schelpen, begroeid met roodwiertjes (Tongwier) was dit de vangst met de oesterboot.

De volgende dag ben ik met de keerwantvisser meegeweest. Hij zou om 5 uur 's morgens vertrekken, maar het had niet veel gescheeld of hij was thuis gebleven. Er was een dichte mist, maar toen deze iets optrok zijn we gegaan, wat wel moest want het water zakte al aardig.

Door met een boothaak naast de boot in het water te steken, konden we de vaargeul houden. Zo ploeterend zijn we toch bij het want gekomen. Op de plaats van bestemming werd het net voor de mond van de driehoekige verzamelplaats geschoven, omde vissen te vangen.

Dit net lijkt op een kornet met aan de mondopening een ijzeren raam van 1 bij 1½ meter. Dit raam kan tussen de latten vóór de vangruimte geschoven worden.

De punt van het net wordt aan een lier van het schip bevestigd. Nadat de vissers met een schepnet de vissen in het net gejaagd hadden, werd het raam op het dek gezet.

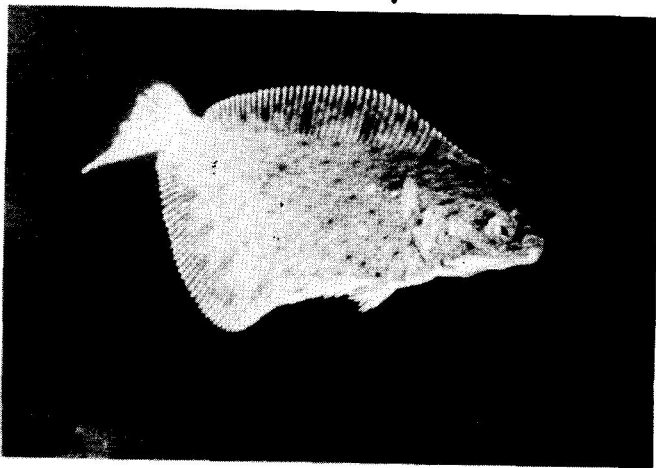
Met de lier werd de punt van het net omhoog gehesen, waarna de vangst zich op het dek uitstortte. Deze vangst bestond voor het grootste gedeelte uit sardines, waar het ook om te doen was.

Ze worden gevangen voor de kunstparelfabriek, die het onderhuidse zilverlaagje verwerkt, de rest gaat naar de vismeelfabrieken.

De verdere vangst bestond uit:

Horsmakrelen van 6 en 13 cm lengte, mooi rose op de flanken gekleurd. Van de kleine exemplaren heb ik 12 stuks levend thuis gekregen. Gepen van + 30 cm, maar ook van 13 cm. Van de kleinere heb ik 3 stuks in een jerrycan met zuurstof gedaan, maar bij het afmeren in de haven bleken ze al dood te zijn.

1 Grote zeenaald 50 cm lang, rond, okerbruin met blauwe dwarsbandjes, 3 kleine zeenaalden van + 10 cm lengte

Schol (Foto: Ridder van Doorne)

Diverse platvisjes: schol, griet, schar en bot van 3-6 cm waarvan ik er 10 heb meegenomen.

Verder een Snotolf van 5 cm. Deze lag aanvankelijk op sterven, maar in een plasticzak met vers zeewater en zuurstof kwam hij spoedig bij. Ook was er een vrij groot aantal Noordzeegrondels van 3-6 cm.

Het verrassende van deze vangst was weer een inktvisje van 3 cm lengte, met leuke wapperende ronde vinnetjes aan beide zijden van zijn lichaam.

Nadat het water ver genoeg was gezakt, ben ik op jacht langs het rijshout gegaan.

Dit was dichtbegroeid met zeepokken, zeesla, sponswier en grote plukken poliepenkolonies (Weerboompjes)

Hiertussen zaten veel kleine en enkele grote anjelierren.

Uit het zand heb ik verscheidene grote Sagartia's gehaald.

Nadat ik van het een en ander wat had meegenomen, ben ik maar gauw aan boord gegaan, want het water kwam weer spoedig op.

Zaterdagmorgen ben ik vertrokken met al de hierboven beschreven dieren, deze bleken na aankomst thuis, in blakende welstand te verkeren.

De horsmakrelen werden verdeeld, 6 in de grote bak (250 l) en 6 in een quarantainebakje. De exemplaren in de grote bak kregen spoedig afstervende vinnen, waarbij de staart het meest aangetast werd. Later breidde dit zich over de hele staart uit. Na 2 dagen waren ze dood.

De 6 in de kleine bak deden het evenwel goed. Het waren echte rovers. Met enkele slikbewegingen gingen 2 à 3 volwassen mannetjesguppen naar binnen. De guppen had ik hiervoor van iemand gekregen, ze hadden vergroeide kromme ruggen. De inktvis liet ik ook in een klein bakje los, waar hij prompt inkt spoot. Het filter werd er opgezet, toen het water helder was zwom hij rustig rond.

Toen ik hem wou vangen spoot hij weer inkt en was spoedig daarop dood, wat me wel speet.

Het kleine inktvisje heb ik van Zaterdagmiddag tot Dinsdagavond in leven gehouden. Het was een koddig gezicht hem met zijn vangarmpjes in het zand te zien zoeken, naar jonge garnalen denk ik. Chinese garnaal (diepvries) werd geweigerd.

Tijdens dit zoeken veranderde hij steeds van kleur, dan weer eens grijs, dan weer bruinzwart met glimsterende gouden puntjes, terwijl zijn scherpe oogjes steeds in het rond loerden.

Het was een teleurstelling toen Woensdagmorgen bleek, dat ook dit diertje dood was. Hoe dit kon begrijp ik niet, er was een sterke doorluchting in het bakje en er werd over kool gefilterd.

Mijn aquarium en dat van enkele andere mensen ziet er fris uit door de meegebrachte wieren en levendig door de nieuw gevangen dieren.

Dit waren mijn ervaringen van 2 dagen op de Oosterschelde van 21 tot 22 September 1961.

C O R R E C T I E S

ANTHELIOS-GLAS. De Naam van het glas, waarover de heer Compaan schreef in De Kor, 1961 pag. 189-9 moet NIET zijn Antihelios, maar zoals hierboven aangegeven.

WIMPELVISSEN. In het artikel over de wimpelvissen in De Kor 1961, pag. 202, is iets scheef gelopen in de aīnea: "Gedrag t.o.v. andere aquariumbewoners": er moet staan"...minder goed met even grote, agressieve soorten. Hij kan met Monodactylus argenteus samenghouden worden evenals met Dascyllus trimaculatus en D. aruanus....".

HET BODEMFILTER In De Kor van Sept 1961 op blz. 122 staat als titel van een hoofdstukje "Filteren over asbest" Dit moet natuurlijk zijn "Over basalt"

B O E K B E S P R E K I N G

Nogmaals: "CULTURE METHODS FOR INVERTEBRATE ANIMALS"

Dit boek werd in De Kor, Jan 1962, pag III besproken.

Het jaartal van verschijnen (1959) is echter wat misleidend. Deze uitgave is namelijk een ongewijzigde herdruk van de editie van 1937, of daaromtrent.

De vorderingen van de laatste 27 jaar staan er dus niet in, en dat is heel jammer, want in vakkringen heeft men in die tijd niet stilgezeten. Verder is het boek een compilatie van vakliteratuur en men gaat er meestal van uit, dat de gebruiker op een zoologisch laboratorium aan de kust werkt, waar men voortdurend de beschikking heeft over stromend, koel zeewater.

Hoewel er zeer veel waardevolle gegevens in staan, zal het niet meevallen deze over te brengen op de situatie in het huiskamerbakje.

H.C.

DIE UNTERWASSERFAUNA DER MITTELMEERKUSTEN

W. Luther & K. Fiedler

13 x 18½ cm., 253 pag. 500 (!!!) afbeeldingen, waarvan 260 in kleuren en 40 kleuren pagina's DM 28,--
Verlag Paul Parey - Hamburg 1961

Eindelijk een boek dat voor het thuisbrengen van de gevonden dieren geen moeilijkheden oplevert. Op zeer

overzichtelijke wijze staan de diergroepen hier gerangschikt. Bij het determineren is het zwaartepunt gelegd op visueel herkennen waartoe er 500 afbeeldingen zijn, meest uitstekende tekeningen. Bij de tekeningen staat een korte tekst met beschrijving van het dier, waarin ook vermeld wordt waar het dier te vinden is, bv. onder rotsen etc. Voor verdere bijzonderheden wordt dan weer verwezen naar de meer uitgebreide tekst, waar de kleinste bijzonderheden en ook de niet afgebeelde en niet veel voor komende soorten worden beschreven. De praktijk heeft geleerd dat deze manier van dierherkenning zeer plezierig en vlot werkt. Een vondst is ook de 2 bijgevoegde plastic kaarten met de meest voorkomende vissen, deze kaarten kunnen zonder bezwaar mee onder water worden genomen. Wilt u over een bepaald dier nog meer weten dan wordt verwezen naar de zeer grote literatuurlijst. Een alfabetische lijst met duitse en latijnse namen completeert het geheel. Als enige kritiek zou ik willen opmerken: een paar foto's zouden het boek nog aantrekkelijker hebben gemaakt. Voor de rest: U heeft het al eens meer gehoord: Dit boek behoort absoluut bij iedere zeewaterliefhebber in de boekenkast.

RVD

UNTERWASSER-FOTOGRAFIE

Hans-Ulrich Richter

340 pag., 321 foto's en afbeeldingen., 35 tabellen f. 36,30
Fotokinoverlag Halle - Halle (Saale) 2e druk 1960

De schrijver heeft zich verzekerd van een aantal medeschrijvers die elk voor zich een bepaald specialistisch gedeelte voor hun rekening namen. Zo staan dikwijls de tegenovergestelde meningen van verschillende schrijvers na elkaar, ook omdat er soms (nog) geen afdoende antwoord op verschillende problemen is.

Daardoor is er een boek ontstaan, enig in z'n soort, omvattend het gehele gebied van OW fotografie, film en TV. Tot in de kleinste finesses wordt alles besproken, waar nodig lichten uitgebreide formules ook de beroepsmensen in.

lichtereenvolgens wordt behandeld: lichtbreking, optiek, OW huizen, het materiaal hiervoor en moeilijkheden ermee,

OW-fotografie in praktijk, duiktechniek, OW-fotografie als sport en wetenschap en een historische terugblik. Een zeer uitgebreide literatuurlijst voltooit het boek. De schrijver, zelf enthousiast OW-fotograaf heeft in verschillende artikelen in Foto en Sporttijdschriften reeds zijn sporen verdienst en dit boek is het resultaat van vele jaren werk. De ervaringen uit verschillende landen zijn in dit boek neergelegd. Ook de OW-enthousiast die zelf zijn OW huis wil gaan bouwen vindt een grote hoeveelheid gegevens over alle problemen. De prijs van het boek kunt u uitsparen op de reparatie rekening van Uw nat geworden camera!

RvD

DE RUSTELOZE ZEE

R.C. Cowan

323 pag., 14 x 23 cm, 55 tek., 12 foto's
L.J.A. Ruijs Uitg. Mij. N.V. - Bussum 1961, f 13,50

Dit is een deel uit de "Bibliotheek voor algemene Ontwikkeling", en behandelt de "geheimen" van de zee. Achtereenvolgens passeren het ontstaan en de geschiedenis van de zee de revue. Dan komt onvermijdelijk de marine flora en fauna aan de beurt. De schrijver heeft ook getracht een antwoord te geven op den aantal actuele vragen: Voedselkweek in de zee, storten van radioactief afval, energiewinning, klimaatbeïnvloeding enz. Bij de research en exploratie blijken de hoge kosten steeds het struikelblok te zijn.

De algemene indruk van het boek is dat het èn populair en wetenschappelijk is zodat een grote kring van lezers er wat van mee kan nemen. Afgezien van wat storende zetfoutjes en de nadrukkelijkheid waarmee de vertaler spreekt van Pacifische Oceaan i.p.v. Stille Oceaan is het een zeer leeswaardig en boeiend boek.

RvD

MONDO SOMMERSO

Het befaamde Italiaanse duikersblad geeft in het Mei nummer een prachtige serie kleurenfoto's van vissen uit de Grote Zee. Voorts staat in dit nr. een belangrijk artikel over schelpen.

V1